

Dohitela sem pomlad

Po obronkih Trnovskega gozda na Veliki rob

Olga Kolenc

"Žal mi je, ker letos ne boš mogla z zvrhano žlico užiti pomladi," mi je po rutinskem operacijskem posegu rekel prijatelj. Vse skupaj se je odlično izteklo in po dveh tednih sem se že sprehajala ob bližnji Soči. Pomlad je pravkar "norela" in razbita pobočja nad strugo so že kazala svoje nežne in mehke plati. Takšni sprehodi so se nadaljevali še ves mesec in bila sem globoko hvaležna, da vidim stvari, ki jih v običajnem ritmu morda sploh ne bi zaznala. Prebujajoča se narava se mi je zdela še lepša, nedosegljivi hribi, potisnjeni nekam na rob, še vabljivejši. V spodnjem delu Vipavske doline so kmalu zapele kosilnice in vedela sem, da bo treba oditi navzgor, čez južni rob Trnovske planote, kjer pomlad nadaljuje s pohodom. Letos je kljub občasni moči nekam suha in v dolini se je njen mimohod zgodil nekam hitro. Kraški izvir Lijak je v območju bruhalnikov že povsem izsušen, prav tako tudi struga potoka Slatna. Malce bolj oddaljeno, meni tako priljubljeno Doberdobsko jezero tako kaže za ta čas povsem neobičajno podobo. Vseeno je lepo, če narava nekje zataji, zna na drugem koncu vedno dodati z obrestmi. Mehki, svilnati kosmiči topolov plešejo kakor snežinke.

Vonj akacij, pomešan z vonjem bezga in drugih dišečih cvetov, nas občutljive "zadenejo" s pravo mero opoja.

Pogosto se vprašam, se v naših celicah res prebujajo spomin, kri preteklih rodov, zapis celovitega in izjemnega sporočila slovenske mitologije, ki govori o karantansko-karniolških božanstvih? Se temu posledično v nas prebudi hrepenenje po soncu, po novem življenju, ki ga po dolgi mrtvi zimi s svojo močjo spet prebudi? Nikoli še nisem slišala, da bi kdo dejal tako omalovažujoče: "Ah, pomlad bo!" Beseda pomlad vselej predrami čute. Ob misli nanjo se še tako črnogledemu bitju utrne svetel preblisk.

Čaščenje sonca in sončnih božanstev številnih prastarih kultur nezavedno prebiva v nas vseh. Oživi mi spomin na otroštvo, ki takšna razmišljanja le podkrepi. Prebivalci na naši Vojskarski planoti so po dolgi, polletni zimi spet oživel kot mravlje na okopnelem mravljišču. Z velikimi oguljenimi sivozelenimi nahrbtniki so polni novih načrtov sledili svojim potem. Na razmočenem makadamu so znova zaškrtili z žebli okovani čizmi.

"Pa smo le prestali še eno zimo," so se pohvalili drug drugemu. Stari in bolehní pa:

Spodnji del Vipavske doline in Goriška ravnina od Lovskega zavetišča pod Čavnom
Foto: Olga Kolenc

"Sem pa mislil, da ne bom čakal še ene pomladi!" Novo upanje je zasijalo iz njihovih skoraj že ugaslih oči.

Jutro v Krnici

Obšla me je neustavljiva želja sprehajati se po pomladno prebujajočih se obronkih Trnovskega gozda. Legenda pravi, da je bog na tem območju ob koncu stvarjenja sveta nazadnje še "žakelj otresel". Kdor ne verjame, se o tem zlahka prepriča na lastne oči! To otresanje žaklja opazimo brž, ko iz zaselka Trnovo po asfaltirani cesti, ki vodi v Krnico, dosežemo gozd. Negovani travniki skoraj v trenutku preidejo v grobo, z gozdom poraslo pustinja. Sveže zelene krošnje bukev blažijo razbit skalnat svet in človek se vpraša, kako skozi takšna kamnita nedrja sploh prodira življenje? In bog je tako iz poslednjih ostankov, ki so ostali v žaklju, naravi dodal dekoracijo neobičajne lepote. Kopitnik, kjer ljubiteljem jadriranja zrastejo krila, že odstira širok razgled na del spodnje Vipavske doline. Bilo je zgodaj in to jutro je še sameval.

Očem že na prvi pogled ne ostane prikrito, da se tukaj z roko v roki že srečata sever in jug. Narava je vpeta v večno dualnost, nekako tako, kot je v nas samih. In prav ta zabrisana meja ustvarja pogoj za drugačnost. V prepletu različnih dejavnikov se je razvil bogat svet flore in favne, kjer najdemo danes tudi številne ogrožene vrste. Južni in zahodni obronki Nanosa, Nanos – južna in zahodna pobočja z vrhovi Pleše, Grmade in Ture, južni obronki Trnovskega gozda in Zgornja Idrijca, vse to je danes krajinski park. Južni rob Trnovskega gozda, Nanos in osrčje Trnovskega gozda pa spadajo tudi v območje Nature 2000. Zapeljala sem se mimo gozdarske kočice v Krnici, ki je nedaleč stran od Kopitnika. Gozdna cesta se za kočico v nekaj zavojih dvigne do jase, ki služi pravilu lesa. Stopila sem iz avta in se ob sunkih hladnega vetra zgrabila vase. Od kod ta veter, ta mraz? Ob vseh izkušnjah sem se čudila, kako je lahko na tej kratki razdalji od Nove Gorice kontrast tako velik. Narava, ki se je v dolini že na veliko razdala, se tukaj šele dobro prebujala, leze vse bolj navzgor. Sveže zelene krošnje bukev so v simbiozi bivanja svoje veje prepletle z iglavci, obronke barvajo bele narcise. Ptice z glasnim petjem oznanjajo svoj teritorij, čeprav njihov spev deluje predvsem kot neukrotljiva radost življenja. Odprla sem vrata avtomobila, da se je celostno prevetрил in napolnil s pravo svežino. Od hlobovine, ki čaka na odvoz, je zadišalo po smoli. "To je moj gozd, da, to je moj gozd," me v hipu prešine. Z očetom sem kot otrok pogosto odhajala v gozd, pravzaprav smo otroštvo živeli kar v gozdu. Še tistih nekaj malih jas, našo ravan in sosedov griček nad njo, so

predniki v sli po preživetju že zdavnaj iztrgali gošči. Začutim širino svobode, ki jo nezavedno nosim s seboj. Tako varna sem, zdi se mi, da bom zdaj zaslišala glas očeta, ki budno spremlja vsak moj korak. Z njegovim značilnim humorjem mi je začinil vsako pretečo nevarnost. Tudi sama, polna otroških strahov, nisem odhajala dlje, kot je segal odmev njegove ročne žage, sekire ali *plejnkace*. Stopila sem do podrastja med mlada stebela malin in pokukala v gozd. V značilnem vonju mladih rasti sem zaznala še en kontrast, vonj po zemlji, vonj po trohnečem se listju, po gobah. V takem obdobju smo vedno nabirali mavrahe. Stala sem nekaj trenutkov in zrla v svet mojih nešteti otroških igrar, ki za vselej presegajo vso domišljijo sodobnih izdelkov.

Proti Velikemu robu

Lepo mi zveni njegovo ime, posebno sedaj, ko imam prepovedane večje podvige. Sama bom šla na ta rob, da s svojo počasno hojo ne bom koga ovirala. Ni mi všeč, kadar vidim nekoga, ki le preveč pogleduje na uro in hkrati računa čas, ko bi moral prispeti na vrh. Ko je najlepše, se mu jasnemu nebu navkljub strašno mudi in obnaša se, kot da bo pravkar udarila strela. Prijateljem pripoveduje, kje vse je bil, kajti zanj je najpomembnejši le čas, v katerem ure hoje natančno preračunava vse do minut. Izbrala sem krožno pot, ki nas iz Krnice, ob južnem pobočju Čavna, popelje tik pod njegov, v grmovju skrit vrh in preko Velikega roba zložno nazaj v Krnico. No, če sem bolj natančna, ta pot ni ravno krog, bolj je podobna elipsi. S seboj sem odnesla le fotoaparata, sendvič in pol litra vode. Nekam lahka sem se zdela sama sebi,

ko sem jo ubrala najprej rahlo navzdol, v smer Sekulaka. Široka gozdna pot preide v kolovoz, nato pa v stezo. Kako posebno je skrivenčeno listnato drevje, ravno prav zračno je, da tla poraščajo trave. Pod stezo je na levi strani mala travnata uvala s sveže *prestihano* njivico. Kaj bi dala za takšen košček sveta, daleč stran od izpušnih plinov!? Vse bi dišalo po svežih začimbah širokega spektra. Po kakšnih desetih minutah lagodne hoje sem stopila na rob razgledišča. Malo lovsko zavetišče se kot orlovo gnezdo oklepa roba prepada. O, kako je lepo! Voda v zadrževalniku Vogršček, ki je od blizu bolj rjava kot modra, zdaj odseva svežino narave, odseva nebo. Modrozelen je, razliva se v obrasle rokave in ne opazi se, da je jezero ustvaril človek. Vrnila sem se za par raztežajev nazaj, do razpotja. Ena steza vodi navzdol proti Vitovljam, druga v smer Velikega roba. "To bo to," si rečem in previdno zagazim med šmarnično listje. Razpotegnjen porasel greben nad menoj ne daje slutiti, kje bi bil vrh, skriva se namreč v ozadju. Steza se dviga navzgor in se izgublja v skalovju, ki je obrasel s travo. Tam je, skalovje mislim, raztreseno po pobočjih tako, kot je priletelo ob "otresanju žaklja". Markacije, ja, te pa so, tako velike in sveže, da te udarijo v čelo! Bravo, markacisti, brez panike se bom privlekla čez zapreke, ki jih ponuja strmo pobočje. Žive duše ni, čeprav je nedelja. Čudim se, da je ta posebni košček sveta tako blizu naselij tako zelo osamljen. Hčeri sem sporočila, kam bom odšla, tako, za vsak slučaj, če se srečam z lačnim medvedom. "Počasi se daleč pride," je menda nekoč rekel polž. Mnenju se pridružujem. Pot se mestoma širi, malce položi, pa

znova dvigne. Pridem do ogromne, zidu podobne skale, kjer mi dve veliki markaciji znova sporočata, da grem v pravo smer. Steza tik pod njim zavije strmo navzgor, tik pod vrh Čavna (1185 m), kjer lahko le po nekaj korakih brezpotja dosežemo vrh. Rada imam takšne vrhove. Deviško bele narcise v pasovih krasijo male zelene zaplate, ki so na skromni prsteni podlagi ulete med skale. In potem znova sledi še malo prijetnega vijuganja navzgor in navzdol in zopet navzgor. Zadiši po borovcih. S pogledom iščem vrh, ki ga ni, skriva se v ozadju. Ko ga končno uzrem v daljavi, srce zaigra na vse strune.

Svet se odpre, pljuča zajamejo zrak. Tam zadaj se razkazuje ON v vsej veličini. Greben, ujet med vzpetini, se skoraj položi, je kot nekakšen podaljšan balkon, ki ponuja razgled na dolino in na steno Velikega roba. Odsekana pada navzdol, nato se ujame v ozek, poševni pas gozda, pod njim pa nato kot nekakšen podpornik sledi še ena stena. Dva planinca, ki sta pravkar dosegla vrh, sta videti le še kot palčka. Mehka steza zaokroži proti vrhu, zadiši mi po avriklju. Cveti iz skalnih špranj in ne morem drugače, kot da počepnem na tla in nos pomolim proti čašam. Zaprem oči, s spontanim dihanjem se predajam omami, nato pa stopim na vrh.

Cilj in povratek

Prej videna "palčka" na vrhu Velikega roba sta že odšla, bila sem popolnoma sama. Ko sem stala ob dolgem ozkem križu, postavljenem čisto na rob, sem se zazrla tja čez, kjer se srečujeta sever in jug. Kadar lazim tu naokrog, se večkrat spomnim zelo posrečene misli. Resnična je, povedal jo je umetnik iz Nemčije (imena žal ne vem), ki je bil pred leti udeleženec slikarske

kolonije na Sinjem vrhu nad Vipavsko dolino. Z roko je pokazal čez rob in v šali dodal, kako domačim pojasni, kje se nahaja:

"Sinji vrh je tam, kjer se na eni strani konča krompir in na drugi začenja vino!" Lepo zaobljen vrh v smeri vzhoda preide v skalnat, polkrožno grebenast podaljšek. Severnovzhodna stran je poraščena, južna pa tik pod vrhom povsem gola. Vanjo in vame se je v močnih sunkih zaganjala burja, skoraj bi me odnesla. Ob pogledu na Kucelj v daljavi se mi je zazdelo, kot da je sneg pravkar skopnel. Sveže zeleni bukovi gozdovi Trnovskega gozda so v smeri severa tako zeleni kot na kakšni že malce kičasti oljni sliki.

Dinarski visokokraški svet preraščajo mešani gozdovi, v katerih na vsakem koraku srečujemo kras, in to kar v vseh njegovih odtenkih. Dodane so mu sledi ledene dobe, sledi časa, sledi preobrazb, ki se nikdar ne končajo. Preplet različnih podnebnih pasov in različnih habitatnih tipov ustvarja pokrajino lepote brez primere. Toliko protislovij, toliko kontrastov, vse na enem samem dosegu oči, in to tako blizu našega hišnega praga! Želim si, da bi steza ostala tako prvobitna za vse, ki znajo hoditi s srcem.

Na hitro sem se zabeležila v vpisno knjigo in se brez želje po hrani in pijači spustila v nasprotno smer prihoda. Steza je tudi tukaj komaj opazna, na ozkem skalnem robu se pravkar bohoti svišč. Po kratkem in strmem spustu sem pristala na ravnini, ob tabli, ki kaže pot za Krnico. Desno bi si lahko podaljšala pot do vozne gozdne ceste, ki levo prav tako vodi v Krnico, desno pa proti Kuclju in koči na Čavnu. Gost pas smrekovega gozda preide v bukov gozd in lepa steza se znova drži

senčnega levega brega. Skoraj položna je, šele v spodnjem delu se malce razgiba. V zatišju diši po vlagi, pomlad je pravkar dosegla rob. Cvetijo podlesne vetrnice, pa spomladanski graham, ki mu mi pravimo petelinčki. Burja, ki se je z vso ihto zagnala čez rob, se je v svežih bukovih krošnjah uglasila na veter. Prisluhnem šumenju, tako enakomerno je, kot da bi oblaki pravkar prinesli svežo pomladno ploho. Šum prehaja v šumenje oddaljene reke. Spominja na tisti značilni zvok, ki globoko pomirja. Nobenega drugega zvoka ni, le oddaljena ptica s svojim žgole-njem zvesto sledi klicu dneva. Postojim in prisluhnem. Polžka v mojih ušesih mi posreduje dar, ki zaokroži celoto mladega majskega jutra. Za čaj nabere prgišče svežih listov malin, ki pravkar preraščajo novo poseko.

Nič kaj se mi ni mudilo navzdol, kazalca na uri sta komaj presešla enajsto. Tisti sendvič bo treba pojesti. Za malico bo in še za kosilo, pa še pomivati mi ne bo treba. Ob misli, kako je lahko enostavno in lepo življenje, me je obšlo otroško veselje. Kako me ne bi, dohitela sem vendar pomlad, dohitela, le malce višje bi jo celo prehitela! A kaj morem, Veliki rob ima svoj vrh in višjega vrha, kot je njegov, ni daleč okrog. Sedla sem v senco in izkoristila hlad, saj so spodaj v dolini v teh dneh že pošteno podkurili s soncem. Vлага kar puhti, asfalt se segreva in ko se človek vrne s *treka* po mega centrih, postane iztrošen in len. ●

1 Tik pod vrhom Velikega roba

2 Vrh Velikega roba, pogled proti vzhodu

3 Vrh Velikega roba, pogled proti Trnovskemu gozdu

Vse foto: Olga Kolenc

